

КОНСПЕКТ

за държавен изпит по География - бакалавърска степен

1. Форма, размери и движения на Земята в космическото пространство.

Форма на Земята и методи за определяне на нейните размери. Елементи на земния елипсоид; Околоосно движение на Земята. Движение на Земята около Слънцето (опит на Струве - годишен паралакс, понятия за паралакс и парсек). Елементи на земната орбита. Прецесия и нутация.

2. Свойства и елементи на географската карта.

Същност на географската карта като модел на действителността. Формализован модел на действителността - свойства (образност, нагледност, аналогичност, синтетичност, метричност, географско съответствие, непрекъснатост, еднозначност, логичност на легендата). Свойства на картографските модели.

Литература:

Андреев, М. Математическа картография. - С, 1980
Билич, Ю.С., А.С.Васмут. Проектирование и составление карт. - М., 1984
Вахрамеева, Л.А. Картография. - М., 1981
Господинова, Г.В., В.Н. Сорокин. Топография. - М., 1971
Ерпильов, Н.П. Енциклопедичен речник на младия астроном. - С, 1987
Канев, Д. Математическа география и картография. - С, 1971
Лаков, Л. Математическа география и картография. - С, 1984
Салищев, К.А. Картография. - М., 1982
Салищев, К.А. Картоведение. III изд. - М., 1990
Чолеев, И. Математическа география и картография. - С, 1996

3. Обща атмосферна циркулация. Същност, основни звена (характеристика). Климатообразуваща роля на атмосферната циркулация.

Същност. Фактори за формиране. Закономерности. Схеми на общата атмосферна циркулация - при еднородна повърхност и невъртяща се Земя; при въртяща се Земя - клетка на Хедли, клетка на Ферел; схема на общата атмосферна циркулация между 60 и 90⁰ г.ш. Основни звена (характеристика): пасати и мусони, преобладаващ западен пренос в умерените ширини, преобладаващ източен пренос в ниската тропосфера в полярните ширини, центрове на понижено (циклони) и повишено налягане (антициклони), струйни течения. Климатообразуваща роля на атмосферната циркулация.

4. Климатични пояси и типове климат. Характеристика на умерените климатични пояси.

Генетични класификации на климата - класификация на Б.Алисов. Пояси на умерените климати фактори за формиране, вътрешноконтинентален климат на умерените ширини (климат на Евразия, Северна Америка, планински райони); океански климат на умерените ширини; умерен климат по западните крайбрежия на континентите умерен климат по източните крайбрежия на континентите.

Литература:

Векилка. Б Обща климатология - С. УИ „Св. Кл.Охридски“, 2004.
Кръстанов, Л, Ст.Панчев. В.Андреев Обща метеорология. - С, Наука и изкуство, 1978.
Сиракова, М., Д Сираков, К Дончев Метеорология за всеки. - С, Наука и изкуство, 1989.
Climate Change : The Scientific Basis. - Cambridge. Cambridge Univ, Press, United Kingdom and New York, NY, USA. <http://www.ipcc.ch/>.

5. Влияние на ендегенните процеси за формиране на едрите земеповърхни форми.

Строеж на земното тяло и земната кора. Влияние на вулканите за формирането на релефа. Влияние на земетресенията за развитието на релефа. Влияние на движенията на земната кора за развитието на релефа. Влияние на плутоничните тела за развитието на релефа

6. Ерозионна морфогенеза и долинни геоморфологични системи.

Същност и общи закономерности на ерозията. Ерозия и ерозионни форми на релефа, образувани от временно течащи потоци. Ерозия и ерозионни форми на релефа, образувани от постоянно течащи води

7. Карстова морфогенеза и карстов геоморфологичен комплекс. Същност на карета.

Карстов процес. Карстови форми на релефа. Класически (средиземноморски), тропически. Географско разпространение на карета. Псевдокарст.

Литература:

Канев, Д. Обща геоморфология. - С, Наука и изкуство. 1984.

8. Подземните води като звено на водния кръговрат. Сравнителна характеристика на видовете подземни води.

Подземни води - същност и фактори за формиране. Участие на подземните води във водния кръговрат. Сравнителна характеристика на подземните води /по произход, по условия на залягане, по вид на колектора, по минерализация и температура/.

9. Речен отток. Режим на речния отток. Вътрешногодишно разпределение на оттока.

Количествени характеристики на речния отток. Фактори за режима на речния отток. Фазово, месечно и сезонно разпределение на речния отток.

10. Динамика на океанската и морската вода.

Видове движения - колебателни (ветрови вълни, вътрешни вълни, сейши), постъпателни (течения - видове и течения в отделните океани), приливи и отливи (теории за приливно-отливните явления).

Литература:

Пенчев, П. Обща хидрология. – С., Наука и изкуство, 1975

Пенчев, П. и др. Хидрогеология и основи на инженерната геология - С, Техника, 1990

11. Образуване на почвата. Почвообразуващи фактори. Зонални почвени типове в България.

Образуване на почвата - материална основа на почвообразуването; процеси, осъществяващи взаимодействие между частите (фазите) на почвата. Почвообразуващи фактори (биологични и абиотични фактори); взаимодействие между факторите на почвообразуване; елементарни почвени процеси. Зонални почвени типове в България (широчинно-зонални почви, височинно-зонални почви)

Литература:

Койнов, В. Почвознание. С. 1980

Нинов, Н. Почвите в България. - В: География на почвите С, Фарком, 2002

12. Основни понятия в системата на биогеографските ареали. Структура на биотичните съобщества. Биомна подялба - влажни тропични гори.

Основни понятия Ареал Космополити и ендемити. Реликти. Рефугии. Цялостни и дизюнктивни ареали. Структура на растителните съобщества. Сукцесии и Климакс. Класификационни системи на растителните съобщества и връзките им с животинския свят Биомна подялба. Влажни тропически гори и храсталаци. Структурни особености - етапност, биоразнообразие. лиани, епифити. епифили. каулифлория, видове корени. Мангрови съобщества. Животински свят.

Литература:

Асенов, А. Обща биогеография. УИ "Св. Кл. Охридски", С, 2001

Груев, Б., Б. Кузманов. Обща биогеография. СУ "Св. Кл. Охридски", С, 1994, 1999

13. Ландшафтната сфера като планетарна геосистема. Фактори и закономерности на пространствената диференциация на ландшафтната сфера.

Пространствен обхват на ландшафтната сфера. Основни свойства. Фактори и закономерности за регионална диференциация на ландшафтната

сфера - хоризонтална, височинна и дълбочинна зоналност, аazonалност. Фактори за локална диференциация.

14. Структура и динамика на ландшафта.

Хоризонтална структура, методи за представяне и анализ. Вертикална структура, методи за представяне и анализ. Други видове структури. Динамика - същност, видове ландшафтообразуващи процеси. Развитие на ландшафта. Възраст на ландшафта.

15. Геоекологични проблеми на опазването и рационалното използване на ландшафтите.

Основни понятия. Геоекологични проблеми, свързани с промишлеността. Геоекологични проблеми, свързани със селското стопанство. Геоекологични проблеми, свързани с урбанизацията Използване на ландшафтите за различни клонове на националното стопанство Устойчиво развитие, планиране и управление на околната среда.

Литература:

Исаченко, А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическо районирование. М., 1991

Петров, П. Ландшафтознание. С. 1990

Klopatek, T. Gordan. Landscape Ecological Analysis. Maryland, 1999

Leser, H. Landschaftsökologie Studgart. 1997

16. Природозащитна дейност и мониторинг на природната среда в България.

Развитие на природозащитната дейност в България - етапи. Видове природозащитени територии - съвременно състояние примери от различни природни райони на страната. Същност на мониторинга, възникване и развитие, основни задачи. Главни дейности, свързани с организация и функциониране на мониторинга на природната среда в България. Примери от състоянието и дейността на мониторинга на природната среда в България.

Литература:

Георгиев, Г. Народните паркове и резервати в България. - С, Просвета, 1993

Георгиев, Г. Биогеографски особености на България. УИ, Благоевград, 2001,

Лекционен курс "Природна география на България.

17. Природногеографско и ландшафтено районирование на България.

Същност на природногеографското районирование. Основни принципи и методи на природното районирование. Ландшафтено районирование на България. Същност и особености

Литература:

Велчев, А. Ландшафтено районирование на България. - В: Юбилеен сборник „40 години Шуменски университет“. Шумен, 2000.

Исаченко, А. Г. Ландшафтознание и физико-географическо районирование. М., Мисль, 1991

18. Природна характеристика на Рило-Севернопиринската област.

Географско положение, граници, морфохидрография. Геоложки строеж. Релеф и типове релеф в областта. Хидроклиматични особености. Биотични ресурси. Опазване на природната среда.

Литература:

География на България. - С, БАН, 2002.

Георгиев, М. Физическа география на България. - С, УИ "Св. Кл. Охридски", 1990.

Физико-географско и социално-икономическо райониране на България. - С, изд. БАН, 1989.

19. Сравнителна природногеографска характеристика на Апенински, Пиренейски и Балкански полуостров.

Сравнение между географско положение, големина, морфоструктурно и геоморфолошко развитие, полезни изкопаеми и др. Сравнение между климатичните и хидроложки особености. Сравнение между почвената покривка и биотата. Прояви на природногеографски закономерности в трите полуострова. Сравнение между влиянието на човешката дейност върху ландшафтите.

20. Природногеографска рафека характеристика на Алпите или Хималаите (по избор).

Географско положение, морфоструктурно и геоморфолошко развитие, полезни изкопаеми. Климатични и хидроложки особености Почви, растителност, животински свят, влияние на човешката дейност върху ландшафтите Прояви на природногеографските закономерности в региона.

21. Природногеографски закономерности на територията на Африка или Южна Америка (по избор).

Широчинна тоналност, меридионална диференциация. Височинна зоналност, аazonалност Характеристика на природногеографските пояси и зони.

Литература:

Гловня, М., Ек. Благоева Физическа география на континентите. С, Наука и изкуство. 1988

Физическая география материков и океанов. М, В мешал школа, 1988.

Neef, E. Das Gesichi der Erde Leipzig, 1997.

22. Брой и гъстота на населението. Териториални различия и особености в света.

Основни показатели (темп на прираст и темп на нарастване). Исторически преглед на промените в броя на населението Регионални различия и нарастване на населението. Гъстота на населението - показатели за анализиране на териториалното разпределение на населението. Регионални различия в географската гъстота на населението.

23. Възпроизводство на населението. Същност, фактори и регионални особености.

Същност на естественото възпроизводство и демографския преход. Типове възпроизводство и разновидности на прехода. Основни показатели, използвани при анализа на възпроизводството. Фактори, влияещи върху естественото възпроизводство на населението. Териториални различия в естественото възпроизводство в света.

24. Урбанизацията в света - същност и регионални особености. Градски агломерации.

Същност и характерни черти на урбанизацията. Основни понятия. Типологични и регионални особености на урбанизацията. Градски агломерации -определение, юридически и географски град, граници, структура, предградия и градове спътници, конурбация, мегаполис.

Литература:

Ганев, Хр. Демографско развитие и геодемографска типология и райониране. - В: Сб. „100 години география в СУ“. - С-. УИ „Св.Кд.Охридски“, 1998.

Минков, М. Демография. -С, 1999.

Славейков, П., Р. Янков. География на населението и селищата в света. - В.Търново, 1997.

Славейков,П. - Човешките ресурси в света - сп."Военен журнал",кн. 1,2003.

Славейков,П. – Относно приложението на някои забравени или рядко използвани методи за анализ на връзката между населението и пространството – Год. на СУ, кн. 2, т. 96.2004

25. Теории за локализация на стопанството.

Модел на Й. Тюнен, модел на А. Вебер, модел на А. Льош, модел на у. Айзард, модел на К. Кристалер.

26. Световно и национално стопанство.

Фактори за териториална организация на стопанството. Стопански сектори и стопански отрасли.

27. География на енергетиката в света.

Понятие за топливно-енергиен комплекс. Същност и особености на отрасъла. Място в структурата на стопанството. Основни фактори за развитие и териториално разположение на отрасъла Възникване и основни етапи на развитие. Отраслова и териториална структура. Проблеми и перспективи.

28. Теоретични основи на агробизнеса.

Значение и място в стопанството. Географски особености на земеделието и хранителната промишленост.

29. География на транспортната система, съобщенията и комуникациите - геопространствени модели и класификации.

Същност и особености на транспорта като стопански отрасъл. Фактори за развитие. Подсистеми: железопътен, автомобилен, морски, речен,

въздушен, тръбопроводен. Регионални особености в отрасловата и териториалната структура на транспорта в света. Проблеми и тенденции. Глобализация и външноикономически връзки.

Литература:

Кръстев, Кр. и др. Геоикономика. - С, УИ, 2006.

Дончев, Д. и др. География на производството и световното стопанство. - В.Търново, УИ.1999.

30. Същност и значение на политическата география, геополитиката и геостратегиата.

Място на политическата география в системата на географските науки. Дефиниция и връзки с други науки. Политикогеографски идеи. Основни политикогеографски школи. Етапи на развитие на политическата география в България. Същност и особености на геополитиката и геостратегиата - общи черти и различия, връзки с политическата география. Теоретични основи на понятието геополитическо положение.

Литература:

Бъчваров, М., Ст. Карастоянов. География - геополитика. С, 1992.

Карастоянов, Ст. Политическа география, геополитика, геостратегиа.,- С, УИ „Св.Кл.Охридски“, 1997, 2000.

31. Демографската ситуация в България.

Брой, динамика и териториално разпределение на населението. Структура на населението – полова, възрастова, брачна, етническа, конфесионална, образователна, селищно. Естествено възпроизводство на населението – брачност и разводимост, раждаемост, смъртност, естествен прераст. Миграции на населението. Прогноза за броя на населението на Р България. Демографска политика на България.

Литература:

География на България. – С., ФорКом, 2000

Иванов, В., П. Славеиков. Демографската картина и военната мощ на страната. – ВА, София, 2003

Славеиков, П. Демографската ситуация в България и необходимостта от ефективна демографска политика. – сп. Военен журнал, кн. 6, 2004

Славеиков, П. Етно-демографска характеристика на населението в България. – сп. Ние и сп. Етнодиалог, бр. 3, 2001

Трайков, Т., Хр. Ганев. Състояние и особености на съвременната миграция в България. – Проблеми на географията, 1999, кн. 3-4

32. География на енергетиката на България.

Фактори за развитие и териториално разположение на енергетиката. Структура на енергетиката в България.

33. Югозападен социално-икономически район на България.

Географско положение и природно-ресурсен потенциал Демографско развитие, демографска ситуация и демографска политика - вътрешнорайонни

различия. Стопанство - структура и териториални диспропорции. Основни приоритети в развитието на района.

Литература:

География на България. - С. ФорКом. 2000.

Бояджиев, В. Основни проблеми на българския агробизнес на входа на Европейския съюз. - Год. на СУ, ГГФ, кн.2 География. 98.

Бояджиев, В. Тревожни тенденции в развитието на българския агробизнес. - В: Сб. Българската икономика. Българско-швейцарски проекти. - С, СУ, 2005.

Димов, Н. География на химическата промишленост на България. - С, УИ, 1989.

Димов, Н. Теоретични и методични проблеми на териториалната организация на промишленото производство. - Год. на СУ, ГГФ, кн.2 География, 77, 1984.

Карастоянов, Сг., П. Славеиков, Б. Колев и др. - Портрет на регионите - проект на ЕВРОГРАМ - Люксембург, С., 2000.

Национална стратегия за демографско развитие на Р България (2006- 2020 г.)

34. Полша - комплексна географска характеристика.

Особености и оценка на съвременното геопространство. Формиране на държавната територия, държавно устройство и управление. Природоресурсен потенциал. Количествена и качествена оценка на демографските ресурси, селища и административно-териториално устройство. Обща характеристика на стопанството - фактори, етапи на развитие, място в системата на регионалното и световното стопанство, секторна и териториална структура. Регионална подялба, райони и главни градове.

35. Етноконфесионални особености и проблеми на населението на Руската федерация.

Понятие за етнос и религия, етно-конфесионална структура. Особености и оценка на географското положение на Руската федерация – етноконфесионално положение. Етно-конфесионална структура на населението на Руската федерация – особености и проблеми, регионални измерения.

36. Западна Европа - политическо, социално и икономическо пространство.

Място и значение на Западноевропейския регион в регионалната подялба на света Политическо пространство - оценка и особености на политикогеографското положение, формиране на политическата карта, състав и трансгранични форми на регионално сътрудничество Социално пространство - количествена и качествена оценка на демографските ресурси - тенденции и проблеми Икономическо пространство - фактори и етапи на развитие, място в структурата на световното стопанство, обща характеристика, вътрешнорегионални различия

37. Латинска Америка - политическо, социално и икономическо пространство.

Място и значение на Латинска Америка в регионалната подялба на света. Политическо пространство - основни етапи във формирането на политическата карта, състав и подрегиони. регионални организации Социално пространство - количествена и качествена оценка на демографските ресурси - тенденции и проблеми Икономическо пространство - фактори и етапи на развитие, място в структурата на световното стопанство, обща характеристика, вътрешнорегионални различия.

Литература:

Булатов, А Страни и регионални мира. М.. 2006

Вольски, В. Социално-икономическа география на зaрубежното мiра

Карастоянов, Ст География на населението в СССР (в Икономическа и социална география на социалистическите страни в Европа -стр. 63). С, 1988

Карастоянов, Ст. Чечения - политико-географска характеристика. С, 2003

Славейков, П. География на населението и селищата. Велико Търново, 1997

Славейков, П. Етногеография. С. 2006

Стоянов, П. Субрегионалната интеграция в Западна Европа. В: Год. на СУ, кн. 2 -География, т. 85. 1994